

Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování

OBECNÉ INFORMACE

Název školy: Základní škola Český Brod, Tyršova 68,
okres Kolín

Adresa: Český Brod, Tyršova 68, 282 01

Právní forma: příspěvková organizace

Ředitelka školy: Mgr. Jitka Majerová

IČO: 46383514

Školní poradenské pracoviště:

Mgr. Romana Lupínková – výchovná poradkyně

Mgr. Romana Štěpařová – metodička prevence

Mgr. et Mgr, Bc. Jana Vyskočilová, DiS – školní psycholožka

Obsah

1 ÚVOD

2 KRIZOVÉ OBLASTI.....	5
2.1 Záškoláctví	5
2.2 Šikana	7
2.3 Kyberšikana.....	12
2.4 Agrese ve škole	13
2.5 Nekázeň	14
2.6. Krádeže a vandalismus	15
2.7 Návykové látky	15
2.8 Rasismus, xenofobie	19
2.9 Sexuálně rizikové chování	20
2.10 Poruchy příjmu potravy a sebepoškozování.....	21
2.11 Fyzické týrání a zneužívání dětí.....	22
2.12 Sexuální zneužívání dětí.....	23
2.13 Syndrom CAN.....	25
3 OHROŽENÝ PROSPĚCH.....	27

Použité zkratky:

SVP – speciální vzdělávací potřeby
PLPP – plán pedagogické podpory
ŠPZ – školské poradenské zařízení
OSPOD – odbor sociálně právní ochrany dětí
PPP – pedagogicko psychologická poradna
SPC – speciálně pedagogické centrum
OPL – omamné a psychotropní látky
SVP – středisko výchovné péče

1 ÚVOD

Tato strategie školy je sestavena na základě charakteristik a doporučených postupů při řešení školní neúspěšnosti a sociálně patologických jevů, které se mohou na základní škole objevit.

Cílem strategie je stanovit závazný postup v případech podezření, výskytu a způsobů řešení školní neúspěšnosti a sociálně patologických jevů mezi žáky.

Strategie je zpracována v souladu s metodickými pokyny MŠMT:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 - 28)
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (Dokument Č.j. MŠMT - 22294/2013 - 1)
- Metodickým doporučením k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Dokument Č.j.: MŠMT-1981/2015 -1)

a shrnuje popisy krizových situací a postupy řešení při jejich výskytu.

Vychází z těchto zákonů:

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociální a právní ochraně dětí
- Zákon č. 218/2003 Sb., O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- Zákon č. 167/1998 Sb., O návykových látkách
- Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Vyhláška č.72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Role školy je preventivní, poradenská a intervenční, šetření provádí také OSPOD, Policie ČR. Se strategií školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy. V rámci prevence sociálně patologických jevů je třeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoli

změnám v chování či prospěchu, které se u jednotlivce nebo skupiny na škole vyskytnou.

- Pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny.
- O zjištěných poznatcích informovat třídního učitele, příp. ředitelku školy, metodičku prevence, výchovnou poradkyni, školní psycholožku.
- Pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat intervenci metodičce prevence, školní psycholožce.
- Třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí další postup.

Rodiče žáků jsou pravidelně a prokazatelně prostřednictvím informačního systému Bakaláři informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ředitelku školy a žádat prošetření situace. Zároveň je rodič povinen sledovat výsledky vzdělávání svého dítěte (školský zákon).

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje na předcházení rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- záškoláctví,
- šikaně,
- agrese ve škole,
- nekázní,
- překračování a porušování školních pravidel,
- adiktologii – závislostní chování,
- rasismu a xenofobii,
- rizikovým sportům, dopravě,
- sexuálně rizikovému chování,
- poruchám příjmu potravy,
- týrání a zneužívání dětí,
- negativnímu působení sekt.

VÝCHOVNÁ KOMISE INTERVENUJE VE SLOŽENÍ:

- ředitelka školy, výchovná poradkyně,
- školní metodička prevence, školní psychologka
- třídní učitel.

2 KRIZOVÉ OBLASTI

2.1 Záškoláctví

Charakteristika

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku. Záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Nezřídká je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince.

Často bývá nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

Primární prevence záškoláctví

Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.

- Žáky a rodiče je třeba důsledně seznámit školním řádem.**

Podmínky stanové školním řádem pro docházku do školy:

Nepřítomnost žáka ve škole zásadně omlouvají zákonní zástupci ze zdravotních a jiných vážných důvodů. Toto je nutno učinit do 3 dnů od začátku nepřítomnosti žáka (školský zákon § 50, odst. 1) v systému Bakaláři.

Škola může uvolnit žáka z vyučování na určitou dobu na žádost rodičů předem. Z jedné vyučovací hodiny uvolňuje příslušný vyučující, na jeden až tři dny třídní učitel, na více dnů ředitel školy. Při uvolnění delším tří dnů podávají rodiče písemnou žádost. I tato nepřítomnost musí být však omluvena v systému Bakaláři. Ředitelka školy může ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů uvolnit žáka na žádost jeho zákonného zástupce zcela nebo zčásti

z vyučování některého předmětu, zároveň určí náhradní způsob vzdělávání žáka v době vyučování tohoto předmětu. V předmětu tělesná výchova ředitelka školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře.

Doporučené rady při zjištění záškoláctví:

- nejdůležitějším momentem je zjištění příčiny, proč se žák k záškoláctví uchyluje. Na základě tohoto zjištění je možné dále jednat. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem,
- nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je spolupráce rodičů, učitele a i poradenských pracovníků školy,
- chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dětmi odmítajícími školu,
- dalším důležitým krokem je získání rodičů ke spolupráci, nikoli k boji mezi školou a žákem,
- je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, pomoci navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala,
- rozmáhá-li se záškoláctví ve větším rozsahu a má-li škola podezření na hrozbu závislostí, je nutné spolupracovat s metodickou prevencí, školní psychologkou, s pedagogicko-psychologickou poradnou a odbornými centry - SPC, OSPOD, SVP,
- učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák, bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, zprostředkovat mu péči psychologa,
- pomoci dítěti při návratu do třídy, doprovodit ho při návratu do kolektivu, k vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru,
- domluvit se s rodiči na pravidelné komunikaci, aby bylo případně další záškoláctví či další směřování k závislostnímu chování nebo jednání včas odhaleno.

Doporučený postup při záškoláctví:

- o neomluvené či zvýšené absenci informuje třídní učitel výchovnou poradkyni a školní metodickou prevencí,

- neomluvenou absenci do součtu 10 hodin řeší třídní učitel se zákonným zástupcem žáka formou pohovoru, třídní učitel projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnosti stanovené zákonem,
- třídní učitel seznámí zákonného zástupce žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence, z jednání bude proveden zápis, jehož součástí bude způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem žáka, obě strany zápis podepíší,
- při počtu neomluvených hodin nad 10 je svolána výchovná komise, které se účastní ředitel školy, zákonný zástupce žáka, třídní učitel a výchovná poradkyně či metodička prevence, pozvání zákonných zástupců žáka na jednání se provádí doporučeným dopisem, datovou schránkou případně elektronicky s prokazatelným potvrzením přijetí ze strany zákonného zástupce žáka, o průběhu jednání se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší,
- v případě, že neomluvená absence žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy bezodkladně pošle oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

2.2 Šikana

Charakteristika

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků či jiné osoby. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace a sociálních sítí, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, sociální sítě apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků skupinou spolužáků.

Doporučené rady pro pedagogické pracovníky při podezření na výskyt šikany:

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů,
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se uzavřeným,
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- zašpiněný nebo poškozený oděv,
- stále postrádá nějaké své věci,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet,
- rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný,
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem,
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil,
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jí podřizuje,
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich,
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,

- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Primární prevence šikany:

Základem prevence šikany a násilí ve škole je školní vzdělávací program a minimální preventivní program, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy.

- učitelé vedou systematicky a důsledně žáky k osvojování zásad mezilidských vztahů, učí je respektovat identitu a individualitu jedince,
- pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka,
- všichni učitelé vnímají vztahy mezi žáky, atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou součást své práce,
- všichni učitelé se svým chováním podílí na prevenci šikany ve třídách, monitorují sociální klima ve třídě, neprodleně reagují na nevhodné chování mezi dětmi,
- třídní učitelé a školní metodička prevence spolupracuje se školní psychologkou a dalšími organizacemi, organizuje preventivní akce proti šikany a rasové nesnášenlivosti.

Odpovědnost školy

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- a) dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování,

služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který je útočníkem, tak žáka, který byl obětí,

- b) dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR či státní zastupitelství,

c) škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

Učitel a každý další pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

Pro předcházení, případně řešení případů šikany, má škola možnost spolupracovat s těmito institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s odborem sociálně-právní ochrany dětí, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

Doporučený postup při zjištění šikany

Postup pedagogického pracovníka

- 1) Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodičkou prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitelku školy.
- 2) Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodičkou prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitelku školy.
- 3) V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitelku školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitelky školy.

- 4) Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
- 5) Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

- 1) Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
- 2) Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodicky prevence či výchovné poradkyně, obrátí se rodiče s informací na ředitelku školy.
- 3) V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitelku školy.

Doporučený postup při vyšetřování šikany

Vyšetřování počáteční šikany

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Zajištění ochrany obětem.
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. Informování zákonných zástupců účastníků šikany.
8. Práce s třídním kolektivem.

Vyšetřování pokročilé šikany

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. Pokračující pomoc a podpora oběti

5. Nahlášení policii
6. Vlastní vyšetřování s obětí a informátory
7. Rozhovory se svědky
8. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora s obětí
9. Informování zákonných zástupců účastníků šikany
10. Práce s třídním kolektivem

2.3 Kyberšikana

Charakteristika

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Zejména se jedná o útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých a nepravdivých materiálů na internetové stránky, dehonestování. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

Doporučený postup při zjištění kyberšikany:

- důsledně vyšetřit všechny incidenty a podezření,
- doporučit oběti, aby okamžitě ukončila komunikaci s útočníkem,
- zajistit a archivovat všechny důkazy kyberšikany,
- požádat útočníka, aby se svého jednání zdržel, upozornit ho na protiprávní jednání,
- znesnadnit útočníkovi jeho chování – zamezit přístup (změna e-mailové adresy, telefonního čísla, vymazání profilu apod.),
- informovat rodiče agresora o tom, že chování jejich dítěte je bráno vážně a na vaší škole nebude tolerováno,
- informovat a poučit rodiče oběti,
- závažné případy - oznamovací povinnost školy vůči orgánům OSPOD (pokud je pachatel odhalen), případně oznámit (škola či zákonní zástupci) na Policii ČR nebo podat trestní oznámení na neznámého pachatele.

2.4 Agrese ve škole

Charakteristika

Verbální agrese jsou velmi častým jevem. Je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat

nesouhlas a takové chování odmítnout. Žáci budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byli vědomy toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měli tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

Primární prevence agrese:

- podpora tolerance, vědomí sounáležitosti a spolupráce mezi jednotlivci,
- posilování dobrých vztahů ve třídách i ve škole,
- podporování zdravého klimatu ve třídách, ve škole celkově,
- vlastní kladný příklad – učitelé, zaměstnanci školy,
- vštěpování a nácvik zásad slušného chování a slovního projevu.

Doporučený postup při verbální agresi:

- stanovit ve třídě obecná pravidla soužití jako vyjádření morálních hodnot, tato pravidla tvořit společně se žáky a jasně v nich deklarovat požadavek slušného mluvení a chování,
- mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.

Pokud žákovo chování a jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních žáků, vyučujících, zaměstnanců školy jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce případně doporučit odbornou péči. Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.

Charakteristika

Nekázeň je opakem neboli protikladem kázně. Je ovšem nutné si uvědomit, co je vlastně kázeň a mít tento fakt přesně stanoven. Nekázeň je tedy porušení kázně, což v realitě znamená nedodržení určitého pravidla či normy. Jejich nedodržení se zpravidla odehrává s určitými odchylkami od sociálního jednání. Toto sociální jednání pak nazýváme kázeňský přestupek. Kázeňský přestupek je tak porušení určitých norem, pravidel či očekávaných sociálních rolí jedince.

Podmínky stanové školním řádem pro kázeň ve škole:

Žák je povinen:

- a) docházet do školy a vzdělávat se,
- b) dodržovat školní řád, předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byl seznámen,
- c) plnit pokyny pedagogických pracovníků školy v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

Žák se ve škole chová v souladu s obecnými pravidly společenského chování k dospělým i jiným žákům, řídí se pokyny a doporučeními pedagogických i provozních pracovníků, dodržuje školní řád a řady odborných učeben. Chová se tak, aby neohrozil zdraví svoje, ani jiných osob. Udržení kázně je zpravidla v kompetenci třídního učitele, či jiného vyučujícího, který se s nekázní setkal. Míra a úroveň nekázně je různorodá a je potřeba k ní přistupovat s ohledem na žáka, okolnosti, situace, závažnost, opakovanost. Zpravidla stačí postihy v rámci školy dle školního řádu.

Doporučený postup při zjištění nekázně ve škole:

Postup v případě opakovaného problémového chování (opakované porušování školního řádu)

1. Pohovor se žákem – mezi pedag. pracovníkem, žákem, výchovnou poradkyní s cílem spolupráce na bázi domluvy.
2. Jednání s žákem a zákonným zástupcem - problémové chování je řešeno v rámci školy mezi pedag. pracovníkem, žákem, jeho zákonným zástupcem, výchovnou poradkyní. Cílem je dohoda na společném postupu při řešení nekázně (motivovanost a kompetence zákonných zástupců žáka, zvýšení kontroly a tlaku na změnu).
3. Jednání výchovné komise – setkání komise je obvykle posledním pokusem školy řešit potíže s žáky, než se obrátí na další orgány OSPOD, Policie ČR apod. Z jednání se pořizuje zápis, který všichni přítomní podepisují. Tento zápis slouží jako podklad pro další orgány, které škola

informuje o svém postupu.

4. Postoupení případu další straně – po aktuálním využití dostupných způsobů řešení problémového chování žáka a možnosti podpory zákonných zástupců je případ předán do kompetence další straně – OSPOD, PPP, SVP apod.

2.6 Krádeže a vandalismus

Charakteristika

Krádeže, zejména finanční hotovosti, mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Doporučený postup při nahlášené krádeži žákem:

- o události poříditi záznam na základě výpovědi poškozeného,
- věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost. V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Doporučený postup při zjištění vandalismu

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

2.7 Návykové látky

Charakteristika

Tato oblast zahrnuje široké spektrum chování, které vykazuje znaky závislosti – zejména pak distribuce a užívání alkoholu, tabákových výrobků a jiných návykových látek, gambling, nomofobie atp.

Škola vytváří podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy, v jejím okolí, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti. Škola jasně vymezí zákaz užívání návykových látek ve škole a jejich nošení do školy. Poskytuje žákům i rodičům nezbytné informace, týkající se jejich ochrany před tímto jevem. Působí na žáky v oblasti primární prevence a to formou, která je věcná, pravdivá a přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji. Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL spolupracuje s Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí, školskými poradenskými zařízeními apod.

Doporučený postup při zjištění užití omamných a psychotropních látek (OPL):

1. Zabránit v další konzumaci.
2. Pokud je žák vlivem OPL ohrožen na zdraví a životě, volat RZS a Policii ČR.
3. Odebrat a zajistit OPL (do zapečetěného obalu) za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek.
4. Informovat třídního učitele, ředitele školy, výchovnou poradkyni, metodičku prevence.
5. Zvážit provedení orientačního testu na přítomnost OPL v těle žáka.
6. Sepsat o události a provedených opatřeních záznam s vyjádřením žáka.
7. Třídní učitel informuje rodiče a v případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, vyzve je k vyzvednutí žáka.
8. Výchovná poradkyně informuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte.
9. Vyvodit opatření stanovené školním řádem, rozlišovat při tom distributora od uživatele OPL.

Doporučený postup při zjištění, že žák přináší do školy omamnou a psychotropní látku (OPL) a nabízí/poskytuje ji dalším žákům:

Škola má v takovém případě povinnost oznámit věc Policii ČR a dále:

- spolupracovat na vyšetření věci s Policií ČR a s ohledem na konkrétní okolnosti případu a po poradě s Policií ČR zvážit informování osob s případem dosud neseznámených (viz níže) a provedení dalších opatření tak, aby nebylo narušeno trestní řízení vedené policií ČR (ovlivňováním mezi žáky, zničením stop apod.),
- vyučující informuje třídního učitele, ředitelku školy, výchovnou poradkyni, metodičku prevence,
- třídní učitel informuje rodiče a vyhotoví písemný záznam o pohovoru,

- výchovná poradkyně informuje orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Doporučený postup při zachycení látky, o které se domníváme, že se jedná o omamnou a psychotropní látku (OPL):

- odebrat a zajistit látku (do zapečetěného obalu) za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek,
- vyučující informuje třídního učitele, ředitelku školy, výchovnou poradkyni a metodičku prevence,
- sepsat o události a učiněných opatřeních záznam, pokud byla látka zajištěna u konkrétního žáka, zapsat rovněž vyjádření žáka,
- předat nález Policii ČR, která provede šetření a v případě, že byla látka zajištěna u konkrétního žáka, informuje zákonného zástupce..

Doporučený postup při zachycení žáka, který kouří v prostorách školy a školského zařízení:

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit a používat elektronické cigarety. Kouřit je zakázáno i v blízkém okolí školy.

- žákovi je zabráněno v další konzumaci,
- pedagog o události sepíše stručný záznam, pokud žák zvládne, je žádoucí jeho vyjádření/ zejména odkud tabákový výrobek má,
- třídní učitel informuje rodiče,
- v závažných případech – zejména s ohledem na věk a chování dítěte, případně pokud se chování opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí,
- třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada,
- třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady.

Doporučený postup při zachycení žáka, který konzumuje alkohol v prostorách školy:

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Rovněž je zakázáno osobám mladším 18 let alkohol nabízet, nebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Může se jednat o trestný čin či přestupek.

- žákovi je zabráněno v další konzumaci,

- pedagogický pracovník posoudí, dle momentálního stavu žáka, zdali mu nehrozí nějaké nebezpečí,
- pokud je žák ohrožen na zdraví či životě, volá RZS,
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepiše o události stručný záznam s vyjádřením žáka a vyrozumí vedení školy,
- škola vyrozumí o skutečnost zákonného zástupce a poskytne mu poradenství, jak může řešit danou situaci,
- z konzumace alkoholu je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem,
- v případě opakování situace škola plní oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dětí.

Doporučený postup při zjištění, že se žák do školy dostavil pod vlivem alkoholu:

- vyučující zjistí zdravotní stav dítěte a informuje rodiče a třídního učitele,
- vyučující (třídní učitel) vyzve rodiče, aby si dítě neprodleně vyzvedli a seznámí je se zdravotními obtížemi dítěte. Pokud si rodič pro dítě do školy nepřijde, vyučující přehodnotí zdravotní stav žáka a je v jeho kompetenci přivolat lékařskou pomoc (155),
- vyučující informuje třídního učitele, ředitelku školy, výchovnou poradkyni, metodičku prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče žáka seznámeni,
- třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada,
- třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady,
- v případě opakování výchovná poradkyně informuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

Doporučený postup, v případě, že byl u žáka zachycen alkohol nebo cigarety:

- vyučující informuje třídního učitele, ředitelku školy, výchovnou poradkyni, metodičku prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni,
- třídní učitel informuje rodiče,
- třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada,
- třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady,
- na OSPOD hlásit v závažnějších případech, případně při opakování incidentu.

2.8 **Rasismus, xenofobie**

Charakteristika

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu příslušníky těchto skupin nepřiměřeně nebo negativně hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozuje. Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Primární prevence rasismu a xenofobie

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Žáci by měli chápat pojem a vliv extremismu a negativa spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Doporučené postupy v případě zjištění rasismu či xenofobie:

- je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole,
- je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky,
- v případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci,
- v případě závažných projevů (především násilných) informovat Policii ČR (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí),
- ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, zvát experty k diskuzi se žáky, pořádat přednášky s touto tematikou, zavést třídnické hodiny se zážitkovými hrami.

Vzhledem k závažnosti tohoto tématu třídní učitel neprodleně zajistí bezpečnost případné oběti, dále oznámí skutečnost zák. zástupcům agresora i oběti a postupuje dle preventivního programu školy, popř. informuje Policii ČR dle závažnosti situace a případnému ohrožení bezpečí oběti.

Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád). Pokud se jedná

o propagaci bez konkrétní oběti, je potřeba informovat rodiče žáků, se žáky provést okamžitou intervenci na dané téma, pokud je situace mimo kontrolu, přizvat odpovědné a odborné instituce na pomoc s intervencí.

2.9 Sexuálně rizikové chování

Charakteristika

Sexuální rizikové chování je souborem projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují pro jedince rizika v různých oblastech (zdravotní, sociální atd.). Lze sem zařadit např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, výrazně promiskuitní chování, rizikové sexuální praktiky, kombinace užívání návykových látek a rizikového sexu, sexuální zneužívání ve všech jeho formách, zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem apod. Nepodceňujeme v oblasti prevence významnou úlohu sexuální výchovy. Je nutné motivovat žáky k vytvoření zdravých postojů v této oblasti. Je žádoucí, aby si žáci osvojili odpovědné chování, rozhodování a komunikaci v situacích souvisejících se sexuálním zdravím. Nebezpečí hrozí z hlediska celospolečenského v souvislosti s využíváním internetu, s komercializací sexu, sexuálním zneužíváním, zvyšuje se počet výskytu pohlavně přenosných chorob, narůstá počet HIV pozitivních, rozmáhá se homofobie. K sexuální výchově přistupujeme systematicky, jelikož se jedná o dlouhodobé, záměrné, cílevědomé působení na žáka.

Primární prevence sexuálního chování

- preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny,
  - předávat informace o způsobech ochrany před nemocemi,
  - informovat o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování,
  - upozorňovat na práva dítěte a důstojnost člověka,
  - podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování,
  - minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. oblasti vztahů, sexuálního chování a sexuální orientace,
- zabezpečit otevřenou spolupráci školy a rodiny, propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence. Proces realizace sexuální výchovy na základních školách je uveden v Doporučení MŠMT „K realizaci sexuální výchovy v základních školách“, vydaném pod č. j. 26 976/2009-22.

Doporučené rady při zjištění sexuální rizikového chování:

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

- pokud ho dítě neprovádí v soukromí,
- pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího,
- pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování (to znamená, že tomuto chování dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení a podobně).

Doporučené postupy při řešení sexuální rizikového chování

Situaci řeší v tomto pořadí:

1. třídní učitel
2. školní metodik prevence, výchovný poradce
3. vedení školy
4. zákonní zástupci žáka, žáci
5. OSPOD
6. další odborník (psycholog, sexuolog, psychoterapeut).

V případě, že se jedná o patologii rodiny, je vhodné doporučit psychoterapeutickou pomoc. Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit OSPOD nebo na Policii ČR.

2.10 Poruchy příjmu potravy a sebepoškozování

2.11 Charakteristika

Mezi poruchy příjmu potravy (PPP) patří mentální anorexie – bulimie a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami. U PPP jsou typické obavy z obezity, manipulace s jídlem sloužící ke snížení hmotnosti a zkreslené vnímání vlastního těla. Nejčastěji se projevují během dospívání a rané dospělosti, ale mohou se rozvinout i v pozdějším věku nebo naopak v dětství.

Příznaky

- rychlé zhubnutí BMI index je 17,5 a méně
- zvracení s jakoukoliv argumentací
- vnímá sebe sama jako osobu s nadbytečnou hmotností
- nespavost, nesoustředěnost
  - absence konzumace jídla, nenošení svačin, vyhýbání se školní jídelně
- při vzniku onemocnění před pubertou je tato opožděna či zastavena
- kožní problémy a zhoršená kvalita vlasů

Sebepoškozování je agresivní chování člověka, které je nasměřováno proti němu samotnému. Pro sebepoškozování je charakteristické, že se opakuje, je návykové. Ve společnosti se o něm ví a mluví velmi málo, s tímto problémem se však potýká mnoho osob, především dospívajících.

Doporučené rady při podezření nebo zjištění onemocnění:

- informovat třídního učitele, výchovnou poradkyni, metodičku prevence a následně třídní učitel informuje rodiče,
- rodiče informovat vždy, když dítě výrazně zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací nebo se sebepoškozuje (stačí informace od vrstevníků),
- pokud rodiče odmítají řešit situaci, je nutné se spojit s pediatrem, popř. OSPOD (zvážit možnosti a limity pedagoga),
- doporučit nebo zprostředkovat kontakt s lékařem nebo psychologem.

2.12 Fyzické týrání a zneužívání dětí

Charakteristika

Za fyzické (tělesné) týrání považujeme vědomé tělesné ublížení dítěti anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěte, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte – pokud je jasné či existuje důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno nebo mu vědomě nebylo zabráněno. Tělesné týrání se rozlišuje podle své povahy na aktivní a pasivní.

Příznaky a změny chování při fyzickém týrání:

- poranění nebo popáleniny na kůži dítěte nevysvětlitelného původu, zvláště vyskytují-li se opakovaně,
- nepravděpodobná zdůvodnění těchto poranění dítětem, či o ně pečující dospělou osobou,
- nechut' dítěte o těchto poraněních hovořit,
- lysiny ve vlasové části, pohmožděniny,
- neochota dítěte odhalovat tělo (v teplých dnech), strach ze svlékání (před hodinou TV),

- škrábance, vyražený nebo ulomený zub, natržený ušní boltec, opakované zlomeniny, poranění měkkých částí dutiny ústní,
- strach z rodičů, neochota a rozladěnost před návratem domů,
- sklon k sebetrýznění,
- agresivita vůči ostatním,
- útky z domova, záškoláctví,
- náhlé zhoršení prospěchu,
- náhlá ztráta kamarádů a sociální izolace,
- obtíže v sociální komunikaci, vyhýbavé chování,
- snížené sebehodnocení dítěte.

Doporučené postupy při řešení fyzického týrání:

- zajištění výpovědí případných svědků,
- **v případě, že žádní svědci nejsou nebo jsou nevěrohodní, okamžitě kontaktovat OSPOD nebo Policii ČR. Není nutný předchozí kontakt s rodiči, vždy je prioritou ochrana bezpečí dítěte.**

2.13 Sexuální zneužívání dětí

Charakteristika

Za sexuální zneužívání dětí je považováno jakékoli nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostal do nějakého kontaktu.

Pohlavní zneužívání se dělí na dotykové a bezdotykové.

Příznaky sexuálního zneužívání dětí:

- poranění pohlavních orgánů,
- záněty pohlavních orgánů,
- předčasné zahájení sexuálního života,
- bolesti břicha, zvracení,
- noční pomočování,
- poruchy příjmu potravy,
- lítostivost, plačtivost,
- smutek, apatie, depresivní projevy chování,
- vztek, hněv, agrese,
- po vyučování nespěchá dítě domů.

Primární prevence zneužívání dětí

Primární nespecifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci

„ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj. V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případech ohrožení. Primární prevence specifická spočívá zejména v seznámení dětí s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku.

Děti by měly být seznámeny zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy,
- násilné chování v rodině není omluvitelné,
- za násilí může ten, kde jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat,
- každý má právo rozhodovat o sobě samém,
- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (výchovná poradkyně, metodička prevence, třídní učitel, ten, komu dítě důvěřuje),
- jak říci NE,
- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy,
- proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“,
- jak zvládat vztek.

Doporučené postupy při zjištění zneužívání dětí:

- při podezření, nebo když se dítě svěří pedagogovi a bude žádat pomoc, by měl učitel následné kroky diskutovat s výchovnou poradkyní, školní psycholožkou, metodičkou prevence a ředitelkou školy, vyšetření je vhodné přenechat odborníkům, kteří zjistí, zda se jedná o důvodné podezření,
- učitel by neměl nutit dítě mluvit o detailech, ale spíše mu naslouchat a zprostředkovat možnosti řešení situace, pokud se dítě učiteli svěří nebo učiteli něco naznačí, učitel by měl dítěti naslouchat, snažit se mu porozumět, věřit mu, po uskutečnění rozhovoru by si měl vše zapsat,
- v procesu ochrany dítěte z pohledu pedagoga by také neměl chybět rozhovor s rodiči dítěte, účelem tohoto rozhovoru není pouze informovat rodiče o problému, ale i o doplnění dosavadních informací a potvrzení podezření, že je dítěti v rodině ubližováno,
- v kontaktu s rodiči by měl učitel postupovat maximálně opatrně, nevyslovovat žádné dohady, spekulace ani obvinění, rodičům pouze sdělí důvod obav o dítě, ale měl by se při tom vyhnout odkazům na sdělení samotného dítěte,
- v případě, že je podezření pravdivé a dítě je v rodině skutečně ohroženo, je pravděpodobné, že budou rodiče reagovat agresivně a zaujmou obrannou pozici ještě dříve, než je podezření zcela vysloveno,
- pokud má pedagog podezření, že se násilí netýká jen dítěte, ale i jednoho z rodičů, je vhodné s ním hovořit také o samotě, bez potenciálního pachatele domácího násilí,

- v případě, že se dítě stalo obětí zneužívání mimo rodinu, budou rodiče pravděpodobně reagovat odlišně, budou spolupracovat a uvítají jakékoli aktivity zaměřené na prokázání zneužívání, ubližování a ochranu dítěte. Zjištění, že bylo jejich dítě fyzicky týráno, sexuálně zneužito je pro rodiče obrovský šok. Mohou prožívat návaly hněvu a agresivity spolu s pocity viny a selhání. V této situaci je vhodné jim doporučit návštěvu psychologa, jehož terapeutická první pomoc a péče je pro ně stejně důležitá, jako pro jejich dítě.

2.14 Syndrom CAN

Charakteristika

Jedná se o známky poranění, například o modřiny, otoky, řezné rány, otisky dlaně a prstů, stopy po opaření, popálení cigaretou, lysinky ve vlasech, trvalý hlad, podvýživa, špatná hygiena, zkažené zuby, nedostatečné oblečení, vyčerpanost a únava, změny v chování, dlouhodobá depresivní nálada, stísněnost, nezájem o dění kolem, sebepoškozování, potíže se soustředěním, zhoršení prospěchu. Je třeba dávat pozor zvláště při opakování.

Změny v chování dítěte:

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem,
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými,
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob,
- váhání s odchodem domů po vyučování,
- sebepoškozování,
- útěky z domova,
- opakovaná zranění včetně zlomenin,
- modřiny a otoky,
- otisky různých předmětů a rukou na těle,
- trvalý hlad, podvýživa,
- vyčerpanost.

Primární prevence syndromu CAN:

V rámci všeobecné prevence je třeba zařadit tuto problematiku do výuky. Je třeba žáky informovat o:

- dětských a lidských právech,
- hranicích, které by neměl ani rodič překročit,
- co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání,
- tzv. tabu zónách na těle dítěte,
- na koho se obrátit.

Doporučené postupy při zjištění syndromu CAN:

- důležitá je všímavost pedagoga, zda dítě nese nějaké stopy týrání, jde o změny chování žáka či o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem,
- vyučující informuje třídního učitele a výchovnou poradkyni, tyto dvě osoby sdělí podezření ředitelce školy, v týmu, na základě zjištění od dalších vyučujících dítěte, záležitost vyhodnotí a **oznámi** podezření OSPOD, tím splní **oznamovací povinnost**, která škole vyplývá dle § 10 odst. Č. 4, zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí,
- vyučující/třídní učitel se citlivým způsobem v soukromí může dítěte dotázat na jím zaznamenané projevy (o pohovoru učiní záznam), je nutné respektovat případnou neochotu dítěte o věci mluvit, v případě sexuálního podtextu je nezbytné vyvarovat se podsouvání odpovědí dítěti, zaznamenat co nejpřesněji sdělení dítěte a dále doporučujeme věc více nerozebírat a neprodleně skutečnost oznámit na OSPOD,
- další kroky škola činí ve spolupráci s OSPOD či orgány činnými v trestním řízení, při podezření z týrání, zvláště sexuálního zneužívání je kontaktování rodiny spíše nežádoucí, naopak u zanedbávání je spolupráce školy a rodiny žádaná.

3 Ohrožený prospěch

Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je v protikladu školní úspěšnosti často považována laickou veřejností za označení pro „špatné známky“, které následně úzce souvisí se vznikem negativních postojů k učení a škole. Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního prostředí nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, učitelům a dalším pedagogickým pracovníkům.

Školní neúspěšnost je obrazem i důsledkem individuálních rozdílů, které nacházíme nejenom v osobnosti žáků (např. v úrovni a struktuře nadání, charakteru, zájmu o učení, v emotivitě, motivaci, harmoničnosti či disharmoničnosti osobnosti), ale i v oblasti jejich výkonnosti ve škole a v jejich rodinné výchově. Špatný prospěch a neprospěch nejsou většinou monokauzální, ale častěji polykauzální. Každý případ špatného prospěchu má svou individuální souhrnu příčin a podmínek, vlastní vývoj a dynamiku. Jediný osamocený hendikep (např. horší rodinné podmínky) nemusí mít automaticky záporný determinující účinek na školní úspěšnost žáka. Většinou jde u školní neúspěšnosti o kombinaci více podmínek a příčin.

S žáky ohroženými školní neúspěšností může pracovat výchovná poradkyně, metodik prevence, školní psycholog a kterýkoli pedagogický pracovník. Třídní učitelé vyhodnocují prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťují příčinu neúspěchu. Vyhodnocují příčinu zhoršení prospěchu a v případech

potřeby je vypracován Plán pedagogické podpory.

Neúspěchem ve škole mohou být ohroženi:

- děti se speciálně vzdělávacími potřebami
- děti, které nastoupily do školy
- žáci, kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ
- žáci, kteří přešli z jiné ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky

Neúspěch ve škole se může projevit nespěchem, závadovým chováním – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu.

Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace žáků ohrožených školním neúspěchem vždy ve čtvrtletí a všichni jsou s ní seznámeni.

V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů nebo vyučujícím konkrétního předmětu v případě, že:

- žák byl v předmětu ČJ a MA hodnocen 5x nedostatečně bezprostředně v řadě za sebou,
- žák byl v předmětu s 3 hodinovou dotací v týdnu hodnocen 3x nedostatečně bezprostředně v řadě za sebou,
- žák byl v předmětu s 2 hodinovou dotací v týdnu hodnocen 2x nedostatečně bezprostředně v řadě za sebou,
- za ohrožení prospěchu lze považovat také nedostatečný počet hodnocení stanovených v pravidlech pro klasifikaci.

Informování rodičů probíhá telefonicky, elektronicky v aplikaci Bakaláři nebo e-mailem.

Vyučující předmětu, třídní učitel společně s výchovnou poradkyní navrhnou zákonnému zástupci termín společné schůzky, na které budou hledat příčiny, možnosti dalšího řešení a způsob podpory za strany školy i rodiny. Výsledkem společného jednání může být návrh na poskytování podpůrných opatření 1.stupně, speciálně pedagogické vyšetření s metodickou podporou školského poradenského zařízení.

Postup ze strany školy nevyklučuje formu prvního kroku k jednání ze strany rodiny k vyučujícím. Rodič má možnost sledovat výsledky vzdělávání svého dítěte online v aplikaci Bakaláři. Rodič má možnost využívat konzultačních hodin vyučujících, případně po oboustranné dohodě i mimo ně.

Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry.

Problémy žáka ve vyučovací hodině:

- nerozumí výkladu,
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty,
- nestíhá zapisovat podle výkladu,
- nedokáže určit, co je podstatné,
- neumí se soustředit,
- opakovaně je v práci vyrušován spolužáky,
- nerespektuje stanovená pravidla,
- nejeví zájem o výuku, v hodině nepracuje, nechce pracovat, rozptyluje spolužáky,
- není samostatný,
- nemá vypěstované pracovní návyky.

Problémy s domácí přípravou:

K problémům s domácí přípravou vede nejčastěji:

- slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě),
- nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se zpaměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení),
- neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní,
- problémy komunikace s vyučujícím,
- nedostatečná podpora ze strany rodičů,
- obava sdělit, že něčemu nerozumí,
- neznalost pravidel konzultací s vyučujícím problémového předmětu.

Ostatní problémy negativně ovlivňující studium

- dlouhodobé zdravotní problémy,
- změna bydliště, dojíždění,
- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí jednoho z rodičů, nepříznivá socio - ekonomická situace rodiny),
- stres z neprospěchu,
- útky před problémy,
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků,
- nezájem zákonných zástupců o školní přípravu dítěte a o způsob trávení jeho volného času.

Formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- identifikace problému co nejdříve a odhalení příčiny neúspěšnosti,
- úzká spolupráce se školní psycholožkou, PPP, SPC a rodiči,
- pomoc rodičům zajistit nejrůznější odborná vyšetření,
- návštěva školní psycholožky,

- uplatňování individuálního přístupu k žákům, posilování motivace žáků,
- nabídka individuální konzultace po vyučování nebo před vyučováním,
- pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků volba vhodných forem a druhů ověřování, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci,
- zadávání pravidelných úkolů k upevňování učiva vycházejících ze stanoveného obsahu učiva,
- využití podpůrných aktivit – oznámení písemné práce s předstihem, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu,
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky – dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu,
- nezdůrazňovat jednostranně nedostatky a chyby žáka.

Nástroje na koordinaci péče o žáky se ŠPZ

- **Plán pedagogické podpory**
  - vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil
- **Individuální vzdělávací plán**
  - podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoří se na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem
- **Předmět speciálně pedagogické péče nebo pedagogická intervence**
  - zařazení žáka do skupiny jen na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení
- **Asistent pedagoga**
  - personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
- **Doporučení ze ŠPZ**
  - vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka

Nástup žáka do školy

oblast prevence

- co nejdelší dobrá motivace – zažívání příjemných věcí a úspěchu,
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku, nesrovnávat s nastavenou laťkou, každé dítě je na školu jinak připraveno,
- pokud dítě začne selhávat, je třeba co nejdříve zjistit, proč selhává a podpořit ho,
- komunikace s rodiči – rodičům je nutné vše vysvětlit, komunikovat s nimi.

oblast intervence

- pokud dítě začne selhávat, je nutné upravit vyučovací metody,
- všechny postupy je vhodné vysvětlit rodičům, aby mohli podobně přistupovat k dětem doma při přípravě na vyučování – zacílení na konkrétní problém,
- pokud ale dítě výrazně selhává – nutná přesná diagnostika příčin problému – konzultace se školní psycholožkou, vyšetření v PPP, SPC.

Přestup žáka na druhý stupeň

- dopřát čas na adaptaci,
- komunikace mezi učiteli - 1. a 2. stupeň – předávání zkušeností, jak žáci pracovali, jaká byla pravidla hodnocení, jak se řešili různé problémové situace,
- adaptační bloky – vždy na začátku září, učitel své žáky lépe pozná, společně zažijí něco příjemného, což podpoří vzájemnou důvěru.

Změna školy

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad musí zajistit vyučující,
- neznamena to, že je povinností učitelů žáka vše doučit (za změnu školy je odpovědný rodič), ale je vhodné žákovi vytvořit podpůrnou síť – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

Nemoc, zvýšená omluvená absence

- při dlouhodobé nemoci je třeba s rodinou žáka úzce spolupracovat, zajistit doplňování učiva, ulehčit návrat žáka po nemoci do školy - plán doplnění učiva a přezkoušení,
- sledovat absenci žáka – zda krátkodobé absence z důvodu návštěvy lékaře, nevolností, rodinných důvodů, nejsou pravidelné v době, kdy se píše prověrka, kdy má být žák zkoušen, zda se nejedná o konkrétní dny v týdnu.

Změna situace v rodině

- můžeme pomoci, pokud dobře známe situaci, pokud je dobré klima a vzájemná důvěra,
- sledujeme nejen velmi slabé žáky, ale také ty, kteří se výrazně zhoršili, začali být vůči plnění školních povinností apatičtí, zhoršilo se chování – nutné vždy řešit – osobní schůzka,
- rodiči v případě potřeby doporučit odbornou pomoc – např. školního psychologa ve škole nebo mimo školu.

Nepříznivá sociální situace

- poskytnout žákovi pomoc a podporu,
- ohlídat, aby se dítě nestalo terčem posměchu,
- řešit problém s rodiči,
- v případě přetrvávajících problémů kontaktovat příslušný OSPOD,
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi.

Závadové chování, záškoláctví

- porušení školního řádu nepřehlížet,
- pokud nepomůže prevence, závadové chování řešit v souladu se školním řádem,
- důsledné řešení zvýšené omluvené absence.

Podpora školní úspěšnosti (resp. předcházení školní neúspěšnosti) – je založen na faktu, že podpora školního úspěchu primárně vychází z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, což se projevuje v dobrých mezilidských vztazích jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy. Jako dlouhodobé cíle lze v této oblasti vytyčit:

- zvyšování aspirační úrovně u žáků,
- podporování samostatného a nezávislého myšlení žáků,
- rozvíjení sebehodnocení žáků, které je důležitou součástí celkového hodnocení,
- využívání metod aktivního učení a postupný rozvoj klíčových kompetencí,
- používání materiálů pro práci s diferencovanou třídou,
- důsledné dodržování postupu, kdy každý žák (přiměřeně svému věku) je seznámen s kritérii školního výkonu, která jsou všeobecně považována za školní úspěch,
- žák je pedagogy seznamován s možnými vhodnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro něj v dané situaci nejvýhodnější,
- všichni pedagogové soustavně provádějí pedagogickou diagnostiku (pozorování, rozhovoru, analýzy produktů atd.).

ZÁVĚR

S tímto dokumentem budou seznámeni všichni zaměstnanci školy a bude přístupný i na webových stránkách školy.

Vypracovala: Mgr. Jitka Majerová (ředitelka školy)

Mgr. Romana Štěpařová (metodička prevence)

Schváleno na pedagogické radě dne: 24.1.2023

